

споразума и погодаба. Русија је тежила подели Балкана на западну половину у којој би владао аустриски, и на источну половину у којој би владао руски утицај. Такву поделу саветовао је и Бисмарк. Према томе, кад је жртвовала Аустрији интересе Српства у западном делу Балканског полуострва, Русија је држала да јој то даје права да у источном делу ствара онако велику Бугарску каква је њој за њене циљеве била потребна. Стога је и Игњатијев стајао на гледишту да се забрана велике словенске државе изречена у тајном уговору од 1877 може тицати само западног, а не и источног дела Балканског полуострва. Аустрија, међутим, није прихватала идеју о подели Балкана. Њој се чинило да ће Русија, ако само закорачи на Балкан, без обзира на то да ли ће завладати целим полуострвом или само његовим источним делом, постати такав магнет за све Словене да Аустрија неће више бити сигурна не само са својим заузећима у западном делу полуострва, него неће више бити сигурна ни са својим југословенским покрајинама с леве стране Саве и Дунава. Тиме се објашњује и њено живо интересовање за Бугарску. На Берлинском конгресу она је гледала да тој земљи која јој је изгледала нарочито подложна руском утицају, што више скреше границе, а после конгреса гледала је на све могуће начине да одатле истисне руски утицај. Она је на Балкану највећма волела велики број малих држава које би се из династичке амбиције својих владалаца и из своје власти националистичке искључивости једна с другом гложиле, и које би, тако подељене, Аустрија могла довести у једној или другој форми према себи у зависност. Из тога разлога она је уговору од 1877 давала такво тумачење које као ни Велику Србију тако исто није допуштало ни Велику Бугарску. На ову основну супротност погледа која је постојала између Русије и Аустрије требало је, по нашем мишљењу, обратити више пажње него што је то Сомнер учинио.

Посебно о српским стварима Сомнер говори мало. Србија га се тиче само утолико уколико је улазила у круг руске војне и дипломатске акције. Запазили смо ове ситније нетачности. Пуковник Катарџи није био ујак кнегиње Наталије, већ кнеза Милана (његова је мајка била једна Катарџи). Руског агента Карцова кнез Милан није увлачио у нашу унутрашњу политику, у скривеној намери да га компромитује. Милан је испрва сасвим искрено радио с Карцовом и Мариновићем против свог властитог министра Ристића, па тек кад их је Ристић сву тројицу надмудрио, Милан се одвојио од Карцова.

Слободан Јовановић

Hans Hummel, *Südosteuropa und das Erbe der Donaumonarchie* Leipzig und Berlin 1937, 8°, 64.

Полазна тачка је ове радње та, да Дунав својим током даје карактер Дунавској Монархији, у којој је Беч географска престоница. Беч никад није био, вели писац, средиште за Средњу Европу, „али је бечка котлина столећима имала сабирајућу и зрачећу снагу“. Та поставка је